

RASEBORG
RAASEPORI

Varhaiskasvatuksen yksiköiden
**TASA-ARVO- JA
YHDENVERTAISUUS-
SUUNNITELMA**

HYVÄKSYTTY SIVISTYSLAUTAKUNNASSA 19.3.2024

JOHDANTO	4
-----------------	----------

NYKYTILAN KARTOITUS	6
----------------------------	----------

1. Johtaminen koko yksikön ja tiimin tasolla	6
2. Pedagoginen toiminta	6
3. Tilat ja ympäristö	7
4. Asenteet ja vuorovaikutus	7
5. Huoltajat	7
6. Lasten kohtaaminen	8

TASA-ARVOON JA YHDENVERTAISUUTEEN LIITTYVIÄ KÄSITTEITÄ	9
---	----------

TOIMENPITEET	10
---------------------	-----------

ARVIOINTI JA PÄIVITYS	12
------------------------------	-----------

HYÖDYLLISIÄ LÄHTEITÄ	13
-----------------------------	-----------

LIITE: Toimenpidesuunnitelma	14
-------------------------------------	-----------

JOHDANTO

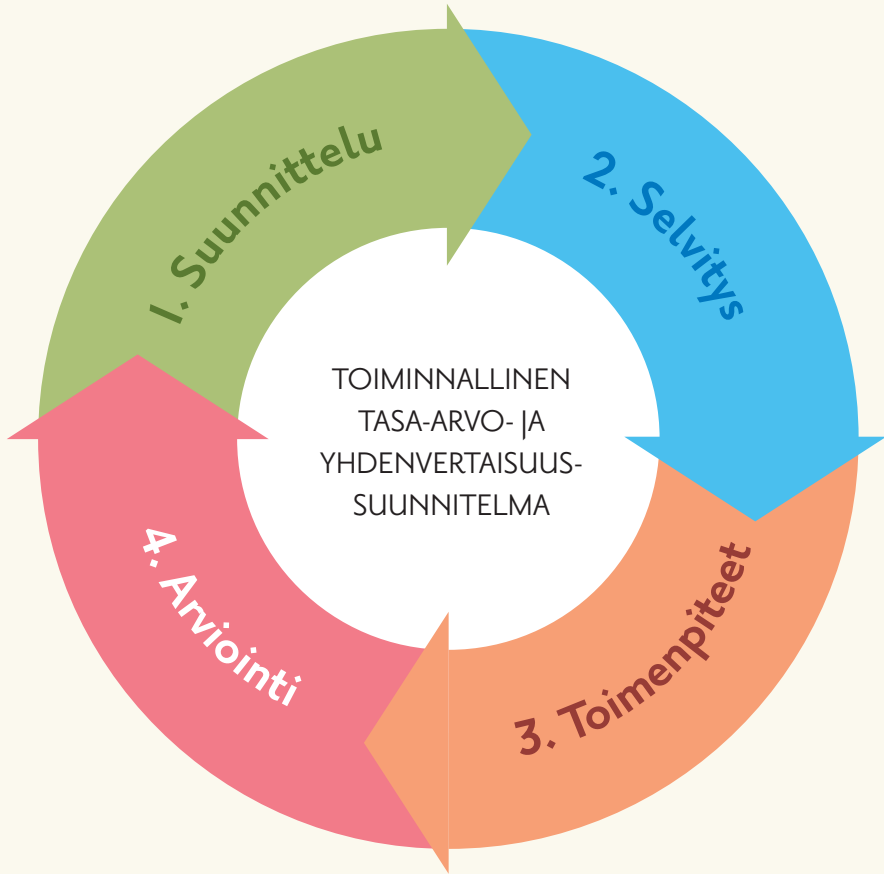
1.6.2023 alkaen varhaiskasvatusta velvoittaa toiminnalliseen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitteluun laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) ja yhdenvertaisuuslaki (1325/2014). Tasa-arvolain päämäärä on estää sukupuoleen perustuvaa syrjintää ja edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa.

Yhdenvertaisuuslain tarkoitus on turvata yhdenvertainen kohtelu ja estää syrjintä (ikä, alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, politiikka, ay-toiminta, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen, muu henkiin liittyvä syy). Lait ovat toisiaan täydentäviä ja molempia yhdistää syrjinnän kielto.

Tavoitteena on vaikuttaa niihin arvoihin ja asenteisiin, jotka vaikuttavat omaan ja työyhteisön toimintaan, sekä tunnistamaan ja purkamaan eriarvois-tavia käytänteitä, jotka ovat esteenä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteu-tumiselle. Tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvä työ on jatkuva prosessi ja kytkeytyy muuhun pedagogiseen suunnitteluun.

Toiminnan järjestäjä vastaa, että varhaiskasvatussyksiköt laativat toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman, jonka tulee sisältää:

- selvityksen oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta
- tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi
- arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, että tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämistyö on jatkuvaa ja suunnitelmallista.

Raaseporin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa käytetään tarkastelun kohteena Rauhankasvatusinstituutin tuottaman ja kehittämän Tasa-arvokompassin teemakokonaisuuksia hieman omiin tarpeisiin muokattuna.

Huoltajat voivat tutustua oman yksikkönsä suunnitelmaan yksikön tavanomaisilla kanavilla (mm. *Peda.net*, ilmoitustaulut ja *Seesaw*).

NYKYTILAN KARTOITUS

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen varhaiskasvatuksessa aloitetaan selvittämällä, miten tasa-arvo ja yhdenvertaisuus toteutuvat toiminnassa.

Yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon liittyvät teot ja kehittämisen kohteet voidaan ryhmitellä **kuuden teemakokonaisuuden** alle:

I. JOHTAMINEN KOKO YKSIKÖN JA TIIMIN TASOLLA

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelun onnistumisessa on keskeistä johtaminen ja teemojen moninainen käsittely työyhteisössä.

ESIMERKIKSI:

- Miten johtaminen tukee ja edistää tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä päiväkodissa?
- Miten jalkautetaan kunnan suunnitelmat ja miten seurataan toteutumista?
- Miten huolehditaan siitä, että henkilökunnalla on tilaisuuksia keskustella tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymyksistä?
- Miten varmistetaan henkilöstön osaaminen?
- Miten asioista, huoltajista ym. puhutaan, mitä sanoja käytetään?
- Puututaanko epäasiallisuuksiin ja millä tavoin?

2. PEDAGOGINEN TOIMINTA

ESIMERKIKSI:

- Miten ryhmissä huolehditaan kaikkien lasten mahdollisuuksista osallistua kaikkeen toimintaan (*huomioiden esim. ikä, kieli, vammaisuus, sukupuoli ym.*)?
- Millaisina laulujen, lorujen ja kirjojen hahmot näyttäytyvä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta?

- Millaista on leikkivälineistö väretykseltään, toiminnallisuudeltaan, jne.?
- leikkeihin jakaminen

3. TILAT JA YMPÄRISTÖ

ESIMERKIKSI:

- leikkipaikkojen esteettömyys sisällä ja ulkona
- retkien ym. mahdollistaminen kaikille
- ulkoilun havainnointi; mitä lapset tekevät
- leikkipisteiden sijoittelu ja monipuolisuus

4. ASENTEET JA VUOROVAIKUTUS

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyössä tärkeintä on kiinnittää huomiota omiin asenteisiin, ennakkoluuloihin ja pelkoihin. Muutoksen tulee tapahtua ennen muuta henkilöstön asenteissa ja vuorovaikutuksessa ja tätä kautta siirtyä toimintaan.

ESIMERKIKSI:

- Miten lapsista ja huoltajista puhutaan?
- Millainen on lapsinäkemysemme suhteessa tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen?
- Mitä pidämme arvokkaana?
- antirasistinen työtapana ennaltaehkäisevänä toimintana

5. HUOLTAJAT

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelussa on tärkeää kiinnittää huomiota huoltajien kohtaamiseen, huoltajien kuulemiseen ja yhteistyöhön huoltajien kanssa.

ESIMERKIKSI:

- Miten kohtaamme huoltajat tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta: hakutilanteissa, keskusteluissa ym.?
- Miten puhumme heille?

- Kenelle soittamme?
- Osaammeko kertoa ja keskustella varhaiskasvatuksen toimintatavoista liittyen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskasvatukseen? Osaammeko kuunnella huoltajia? Osaammeko perustella ja toimia haastavissa tilanteissa?
- Käytämmekö riittävästi tulkkeja? Osaammeko toimia heidän kanssaan?

6. LASTEN KOHTAAMINEN

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelussa tulee kiinnittää erityisesti huomiota ohjaukseen ja vuorovaikutukseen.

ESIMERKIKSI:

- Miten lapset vastaanotetaan aamulla?
- Miten lapsia puhutellaan; ryhmänä vai yksilöinä?
- Miten kaikki lapset saavat äänensä kuuluviin?
- Miten puhumme lapsista; huomaamme hyvät puolet ja kehumme ääneen/vähennämme negatiivista palautetta?
- Millaisia odotuksia kohdistamme lapseen, miten ne näkyvät kohtaamisissa?
- Miten ohjaamme lapsia toimintoihin?
- Sosiogrammi: onko kaikilla lapsilla tunne ryhmään kuulumisesta?

TASA-ARVOON JA YHDEN- VERTAISUUTEEN LIITTYVIÄ KÄSITTEITÄ

- **RAKENNETUN YMPÄRISTÖN** tulee olla esteetön eli kaikille turvallinen, toimiva ja helppokäyttöinen.
- **SOSIAALISESSA ESTEETTÖMYYDESSÄ** on kyse ihmisten asenteista. Sosiaalista esteettömyyttä on se, että ilmapiiri on kaikille turvallinen sekä avoin.
- **PSYKKISTÄ ESTEETTÖMYYTTÄ** on se, miten hyväksyvästi ja myönteisesti toisiin ihmisiin suhtaudutaan, miten heitä kohtaan käyttäydytään ja miten heille puhutaan.
- **SUKUPUOLISENSITIIVISYYS** tarkoittaa ihmisen kohtaamista ja hyväksymistä omana itsenään sekä sukupuoleen kohdistuvien rooliodotusten ja käyttäytymismallien avaamista, purkamista ja laajentamista.
- **SUKUPUOLEN MONINAISUUDELLA** tarkoitetaan kehollista sukupuolta (*biologia*), kulttuurista/sosiaalista sukupuolta (*kasvatus ja samaistuminen*) ja kokemuksellista sukupuolta (*sukupuoli-identiteetti*).
- **MONIMUOTOISET PERHEET** - jokainen perhe on omanlaisensa. Monimuotoisia perheitä voivat olla esimerkiksi adoptioperheet, monikulttuuriset perheet, yhden vanhemman perheet, uusperheet, monikkoperheet, lapsikuolemaperheet, sateenkaariperheet, lapsettomat perheet.

- **KULTTUURI- JA KATSOMUSSENSITIIVISYYDELLÄ** tarkoitetaan herkkyyttä ja kykyä tarkastella reflektiivisesti omaa kulttuuritaustaansa, maailmankatsomustaan ja ihmiskäsitystään sekä olla ymmärtävässä vuorovaikutuksessa kulttuuri- ja katsomustaltaan erilaisten ihmisten kanssa. Kulttuurisensitiivisyys on pyrkimys ymmärtää ja kunnioittaa omasta kulttuurista poikkeavia piirteitä. Tavoitteena on kulttuurien välinen vuoropuhelu. Katsomussensitiivisyys merkitsee myös sensitiivisyyttä sille, miten kukin yksilönä tulkitsee ja toteuttaa katsomustaan.
- **POSITIIVINEN USKONNONVAPAAUS** tarkoittaa vapautta oman uskonnon harjoittamiseen. Siihen kuuluu mm. vapaus rukouksiin, omiin rituaaleihin sekä yksin että ryhmässä, oman uskonnollisen tai muun vakaumuksellisen kannan ilmaisemiseen ja vapaus kasvattaa lapsensa oman vakaumuksensa mukaisesti.

TOIMENPITEET

Toimenpidevaiheessa syvennyttään niihin teemoihin, joissa kartoitusvaiheessa havaitsitte kehittämisen tai muuttamisen tarpeita.

Tässä vaiheessa sanoitetaan ne toimenpiteet, joihin kartoituksen perusteella pitää ryhtyä.

Toimenpiteiden ei pidä olla “arvoja” tai “kauniita sanoja”, vaan konkreettisia toimenpiteitä, joita voidaan toteuttaa arjessa ja joita voi mitata ja arvioida.

Toimenpiteiden pitää olla **tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeassa suhteessa** toimintaympäristö, resurssit ja muut varhaiskasvatuksen olosuhteet huomioiden. Lapsille ja huoltajille pitää järjestää mahdollisuuksia tulla kuulluiksi toimenpiteitä koskien.

Vaikka kartoitus toisi esille useita kehittämisen kohteita, voitte kehittämistyötä helpottaaksenne keskittyä ainoastaan muutamaan kerrallaan. **Koet- takaa valita kehittämiskohteita, jotka on helppo toteuttaa ja joilla on mahdollisimman suuri vaikutus.**

Kehittämistoimenpiteet on hyvä aikatauluttaa, sekä valita jokaiselle vä- hintään yksi vastuuhenkilö. Myös tässä vaiheessa voidaan ottaa lapset ja huoltajat mukaan.

Jokaiseen yksikköön tehdään oma toimenpidesuunnitelma ja tämän lisäk- si sisällytetään ryhmän varhaiskasvatussuunnitelmaan osio, jossa ryhmä edel- leen voi keskittyä juuri omassa ryhmässä esiintyvään kehittämisen tarpeeseen yhteisen suunnitelman lisäksi.

Pohja ja esimerkki täyttämisestä:

Osa-alue	Nykytilan kartoitus	Toimenpide	Kuka vastaa?	Arviointi- päivämäärä
Johtaminen	Kehityskeskustelut / osaamisen päivittä- misen tarve	Henkilökunnasta jokainen katsoo tasa-arvokasvatus- webinaarin	Tiimin vastaava	Kun kaikki katsoneet

ARVIOINTI JA PÄIVITYS

Prosessin viimeinen vaihe lain vaatimusten mukaan on toimenpiteiden arviointi. Kun toimenpiteet on tehty, esim. henkilökunta osallistunut koulutukseen ja leikkipisteet järjestetty uusiksi, on aika arvioida toimenpiteiden vaikutusta arkeen:

- Mikä onnistui hyvin?
- Mikä tuntui vaikealta?
- Mitä pitää edelleen miettiä, jotta toimenpide ankkuroituisi osaksi jokapäiväistä toimintaa?

Mitä konkreettisemmat toimenpiteet on suunniteltu, sitä helpompi niiden toteutumista on arvioida.

Arviointien apuna voi hyödyntää jo olemassa olevia havainnointivälineitä, esimerkiksi lasten *Mun vartti* -haastattelujen yhteydessä voi kysyä myös näistä asioista. Arvioinnin jälkeen prosessi jatkuu uudella tilanteen kartoituksella ja uusien toimenpiteiden valitsemisella.

Yksikön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan valittujen toimenpiteiden toteutumista arvioidaan tarpeen mukaan, mutta jatkuvasti. Suunnitelman kokonaisu päivitys tehdään vähintään joka kolmas vuosi. Ryhmien varhaiskasvatussuunnitelma päivitetään tältä osin vuosittain.

HYÖDYLLISIÄ LÄHTEITÄ

Suunnitelman laadinnassa käyttämiämme linkkejä, joista voitte ammentaa tietoa ja ideoita toiminnallisesta tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelusta, sekä saada ideoita kartoitusten tekemiseen.

OPETUSHALLITUS

oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatus/varhaiskasvatuksen-tueksi/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuus-varhaiskasvatuksessa-ja-esiopetuksessa

TASA-ARVOINEN PÄIVÄKOTI –HANKE, Naisasialiitto Unioni

tasa-arvoinenvarhaiskasvatus.fi/wp/wp-content/uploads/2019/05/Toiminnallinen-tasa-arvosuunnittelu-varhaiskasvatuksessa.pdf

PLATS FÖR FLER! MINI, Åbo Akademi

abo.fi/centret-for-livslangt-larande/pedagogik-och-lararfortbildning/plats-for-fler-mini

MONIMUOTOISET PERHEET

- ♦ monimuotoisetperheet.fi
- ♦ syrijinta.fi

TASA-ARVOINEN VARHAISKASVATUS

- ♦ tasa-arvoinenvarhaiskasvatus.fi/
- ♦ yhdenvertaisuus.fi/
- ♦ seta.fi/ihmisoikeudet/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuus/tasa-arvolaki/
- ♦ folkhalsan.fi/kunskap/daghem-och-skola/jamstalldhet-och-jamlikhet/
- ♦ mannerheiminlastensuojeliitto.fi

LIITE: Toimenpidesuunnitelma

_____ (yksikön nimi)

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma _____ (pvm):

[illegible]

